

Duchovněvědecká nauka o člověku

TŘETÍ PŘEDNÁŠKA

Rudolf Steiner

23. října 1908

Ve vztahu k vnějšímu fyzickému světu mluvíme o „dějinách“. Pomocí vnějších dokladů a zpráv pohlížíme zpět do uplynulých dějin národů, lidstva. Vždyť víte, že touto cestou zpřístupněním tak četných novějších dokladů můžeme pohlížet zpět až do ranných tisíciletí před narozením Krista. Mohli jste vyrozumět z přednášek, které jsme slyšeli v oblasti duchovní vědy, že pomocí okultních dokladů můžeme pohlížet zpátky ještě mnohem dále, do neomezených dálek minulosti. Uznáváme tedy vnější dějiny vnějšího fyzického světa. Když mluvíme o životních zvyklostech, o poznání, vůbec o prožitcích národů, které žily ve staletích ležících bezprostředně za námi, a když chceme mluvit o jejich objevech a vynálezech, musíme mluvit jinak, než když se vrátíme o jedno nebo dvě tisíciletí a mluvíme o mravech a zvyklostech, o znalostech a poznáních dávno existujících národů. A dějiny se neustále mění, když se vracíme v čase dále. Možná že je vhodné někdy se zeptat, zdali slovo „dějiny“, „historický vývoj“ má význam jen pro tento vnější fyzický svět, zdali se události, fyziognomie dění mění pouze zde v průběhu doby, nebo zda snad slovo dějiny může mít také význam pro jinou stránku bytí, pro onu stránku, kterou právě popisujeme duchovní vědou, kterou má člověk prožít v době mezi smrtí a novým zrozením.

Viděno jen zevně, musíme si ovšem především říci, že podle všeho toho, co víme, je život člověka v těchto jiných, pro dnešního člověka nadsmyslových světech dokonce delší než život ve fyzickém světě. Má slovo „dějiny“ význam i pro tento svět, pro tuto druhou stránku bytu? Nebo se máme oddat názoru, že v oblastech, které člověk prožívá v době mezi smrtí a novým zrozením, zůstává všechno stále stejné, že to je totéž, když se vracíme na příklad osmnáctým, sedmnáctým stoletím až do osmého, sedmého, šestého století, po zjevení se Krista Ježíše na zemi a ještě dále, do staletí před Kristem? - Lidé, kteří vstupují zrozením do zemského bytí, zastihnou přece každým novým zrozením jiné poměry na zemi. Jen se vžijeme do duše nějakého člověka - a jsou to přece naše vlastní duše, o které jde - který se objevil ve vtělení ve starém Egyptě nebo ve staré Persii. Představme si živě, do jakých poměrů se zrodil člověk, který ve starém Egyptě stál před gigantickými pyramidami a obelisky a ve všech těch životních poměrech, které známe ze starého Egypta. Pomysleme na to, jaké to jsou poměry pro život mezi narozením a smrtí. Řekněme, že člověk zemře, prodělá dobu mezi smrtí a novým zrozením a pak se narodí do doby sedmého, osmého století po Kristu. Porovnejme doby: jak jinak se jeví duši v zemském bytí svět v době před příchodem Ježíše Krista zevně zde na fyzické úrovni! A tažme se dále: co prožívá duše, která se objevila třeba v prvních staletích po Kristu, a která teď opět vstoupí na naši fyzickou úroveň? Najde tu novější státní zřízení, o nichž tenkrát nebyla řeč. Prožije to, co přinesly naše moderní kulturní prostředky, zkrátka takové duši se nabízí úplně jiný obraz oproti tomu, co znala v předešlých inkarnacích. A jsme si vědomi toho, že porovnáním jednotlivých inkarnací zjistíme, jak se vzájemně liší. Není tedy oprávněné položit si otázku, jak je tomu s životními poměry člověka mezi smrtí a novým zrozením, tedy mezi dvěma inkarnacemi? Když člověk žil dříve ve starém Egyptě a odešel po smrti do duchovního světa, našel tam určité skutečnosti, určité bytosti,

když pak opět vstoupil do fyzického bytí v prvních křesťanských staletích, opět zemřel a znovu přešel do druhého světa a tak dále - není tu oprávněné se zeptat, zda se na druhé straně bytí při všech těch zážitcích, které tu člověk prodělává, také neodehrávají nějaké „dějiny“, zda se tu také v průběhu času něco nestaneš

Vždyť víte, že když popisujeme život člověka mezi smrtí a novým zrozením, podáváme všeobecný obraz o tom, jaký tento život je. Popisujeme tu, vycházejíce od okamžiku smrti, jak člověk, když se rozvinulo před jeho duší ono velké vzpomínkové tablo, vstupuje do doby, kdy v jeho astrálním těle se nacházejí pudy, žádosti, vášně, zkrátka, kdy všechno, co ho ještě váže na fyzický svět, ještě je v něm, kdy se odehrává to, co jsme si zvykli nazývat kamalokou, a jak člověk, když toto spojení přerušil, pak vstupuje do devachanu, do čistě duchovního světa. A pak líčíme, co se dále pro člověka rozvíjí v této době mezi smrtí a novým zrozením, v tomto čistě duchovém bytí. Viděli jste, jak to, co tu líčíme, je podáváno především vždycky jaksi s ohledem na to, že se to vztahuje na současnost, na náš bezprostřední život. A tak tomu také je. Přirozeně musíme z něčeho vycházet, musíme být na nějakém stanovišti, když to popisujeme. Právě tak jako při líčení současnosti musíme vycházet z pozorování a zkušeností současnosti, tak je také nutné při líčení o duchovním světě, líčit obraz, který se naskytuje jasnozřivému pohledu pro život mezi smrtí a novým zrozením, přibližně tak, jak se průměrně odehrává v současnosti. Avšak pro obsáhlé okultní pozorování zcela vyplývá, že i pro tento svět, který člověk prožívá mezi smrtí a novým zrozením, má slovo „dějiny“ určitý význam. I zde, jako ve fyzickém světě se něco děje. A právě tak, jako vyprávíme za sebou jdoucí, odlišující se události, začínající třeba u čtvrtého tisíciletí před Kristem a popisující události až do naší doby po Kristu, tak musíme konstatovat pro onu druhou dobu bytí stejně tak „dějiny“, musíme si i zde uvědomit, že život mezi smrtí a novým zrozením v době egyptské, staroperské nebo praíndické kultury nebyl přesně takový, jako je na příklad v naší době. Když jsme si tedy vytvořili ve své současnosti nejprve předběžnou představu o životě v kamaloce a o životě v devachanu, pak je asi na čase tato líčení rozšířit a posunout k dějinné úvaze. A abychom si tyto věci objasnili, budeme se hned držet určitých duchovních skutečností, až budeme popisovat něco o kapitole „okultní dějiny“. Abychom se mohli dorozumět, musíme ovšem sáhnout daleko dozadu, asi až do atlantské doby. Dnes jsme tak daleko, že předpokládáme pro každého něco známého, když o takových časech mluvíme.

Ptáme se, jak v těch časech, v nichž se už může mluvit o zrození a smrti, jak se tu - abychom měli nějaký příklad - život člověka na věčnosti vyjímal. Život na věčnosti se tenkrát lišil od života zde na zemi zcela jinak, než se liší dnes. Když atlant'án zemřel, co se stalo s jeho duší? Přešla do stavu, kdy se cítila ve zcela eminentním smyslu skryta v duchovém světě, ve světě vyšších duchových bytostí. Vždyť víme, že i zde na této fyzické zemi život atlant'ana probíhal jinak než náš dnešní život. Dnešní střídání mezi bděním a spánkem a nevědomí v noci - už jsme o tom často mluvili - to tu v atlantské době nebylo. Zatímco si člověk zdímal a zatímco si ze svého vědomí stáhl vědomí o fyzických věcech kolem sebe, vstoupil do duchovna. Tu se mu vynořil pohled na duchovní bytosti. Tak jak tu je za dne s rostlinami, zvířaty, lidmi a tak dále, tak se vynořil i tam během spánkového vědomí svět nižších a vyšších duchových bytostí stejnou měrou, když člověk usnul. Člověk se vžíval do tohoto světa. A když atlant'án přešel smrtí do věčného světa, tak se tím jasněji vynořil tento svět duchových bytostí, duchovních událostí. Člověk se cítil svým celým vědomím mnohem více doma v těchto vyšších světech, v těchto světech duchovních událostí a duchových bytostí. A stačí vrátit se jen do prvních atlantických dob, a vidíme, že lidé brali toto fyzické bytí tak - všechny jejich duše to tak dělaly - jako návštěvu ve světě, kde nějakou dobu prodlévají, který však je jiný než jejich vlastní domov. Něco však bylo v atlantických časech zvláštností života mezi smrtí a novým zrozením, o čem si dnešní člověk může těžko udělat představu, poněvadž ji úplně ztratil. Ona schopnost říkat si „já“, cítit se jako samostatná bytost, cítit se jako „já“, což je pro dnešního člověka bytostné, to se atlant'ánovi zcela ztratilo při opuštění fyzického světa. Když se pohyboval vzhůru do duchovního světa, ať ve spánku

nebo vysokou měrou během života mezi smrtí a novým zrozením, tu místo vědomí já, „jsem sebevědomá bytost“, „jsem v sobě“, nastoupilo vědomí: „Jsem ukryt ve vyšších bytostech“, téměř se „nořím do života těchto vyšších bytostí“. Člověk se cítil zajedno s vyššími bytostmi a v tom pocitu splynutí pociťoval nekonečnou blaženost v této věčnosti. A tak jeho blaženost rostla stále více, čím dále se vzdaloval od vědomí fyzicky smyslového bytí. Byl to oblažující život, čím dále jdeme v čase zpět. A už často jsme slyšeli, v čem spočívá smysl vývoje lidstva v zemském bytí. Spočívá v tom, že je člověk stále více zaplétán do fyzického bytí na naší Zemi. Zatímco se člověk atlantské doby cítil docela doma ve spánkovém vědomí ve věčnosti, pociťoval tento svět jako jasný a přátelský, bylo jeho vědomí v bytí tady ještě poloslivé. Nebylo tu žádné pravé vlastnické uchvácení fyzického těla. Když se člověk probudil, zapomněl v určitém vztahu na bohy a duchy, které prožil ve spánku, ale přece se nevžil do fyzického vědomí tak jako dnes, když se ráno probudí. Předměty ještě neměly jasné obrysy. Pro atlant'ana to bylo vždycky tak, jako když vyjdete v mlhavém večeru a vidíte pouliční lampy obetkány všemi možnými barvami. Tak nejasné byly všechny předměty ve fyzickém světě. Vědomí fyzické roviny bylo teprve na úsvitu. Silné vědomí „já jsem“ se ještě do člověka nedostalo. Teprve ke konci posledních atlantských dob vyvíjelo se stále více lidské sebevědomí, vědomí osobnosti tou měrou, jak člověk ztrácel ve spánku ono oblažující vědomí. Člověk si postupně dobýval fyzický svět, stále více se učil používat své smysly, a tím dostávaly i předměty fyzického světa stále pevnější a určitější obrysy. Stejnou měrou, jakou si člověk dobýval fyzický svět, měnilo se však i vědomí na druhé straně v duchovním světě.

Sledovali jsme různá období poatlantské doby. Pohlédli jsme zpět do staré praindické kultury. Viděli jsme, jak si člověk natolik dobyl zevnějšek, že jej cítil jako máju, že toužil zpět do luhů staré duchovní země. Viděli jsme, jak v perské kultuře dobytí fyzické úrovně už dospělo tak daleko, že se člověk chtěl spojit s dobrými silami Ormuzda, aby přetvořil síly fyzického světa. Dále jsme viděli, jak v egypt- sko-babylonsko-chaldejsko-asyrské době v umění zeměměřičství, ve zpracování půdy, nebo i ve hvězdářství našli lidé prostředky, které je dostaly dále v dobývání vnějšího světa. A konečně jsme viděli, jak řecko-latinská doba postoupila ještě dále, jak v Řecku došlo ke krásnému svazku mezi člověkem a fyzickým světem, v řeckém stavění měst nebo i v řeckém umění. A viděli jsme, jak ve čtvrtém období to osobní, co se tu poprvé objevilo, se vynořilo v římském právu. Zatímco se člověk dříve cítil skryt v celku, což bylo ještě odleskem dřívějších duchovních bytostí, cítil se Říman především jako pozemšťan. Vzešel pojem občana.

Fyzický svět byl dobyt část po části. Člověk však jej za to začal mít i rád. Sklony a sympatie člověka se spojily s fyzickým světem a stejnou měrou, jak rostla sympatie pro fyzický svět, spojilo se i vědomí člověka s fyzickými věcmi. Ale stejně tak se člověku zatemnilo vědomí věčnosti, v době mezi smrtí a novým zrozením. Onen oblažující pocit ukrytosti v bytí vyšších duchovných bytostí člověk ztratil stejnou měrou, jakou si oblíbil tento svět v průběhu a rozvoji vymožeností fyzického světa. Člověk dobýval fyzický svět stupeň po stupni, objevoval stále nové přírodní síly, vynalézal stále nové nástroje. Oblíboval si stále více tento život mezi zrozením a smrtí. Za to se zatemňovalo jeho staré soumravné jasnozření ve světě věčnosti. Nikdy úplně neustalo, ale zatemňovalo se. A zatímco si člověk dobývá nořil pohled na duchovní bytosti. Tak jak tu je za dne s rostlinami, zvířaty, lidmi a tak dále, tak se vynořil i tam během spánkového vědomí svět nižších a vyšších duchovných bytostí stejnou měrou, když člověk usnul. Člověk se vžíval do tohoto světa. A když atlant'an přešel smrtí do věčného světa, tak se tím jasněji vynořil tento svět duchovných bytostí, duchovních událostí. Člověk se cítil svým celým vědomím mnohem více doma v těchto vyšších světech, v těchto světech duchovních událostí a duchovných bytostí. A stačí vrátit se jen do prvních atlantských dob, a vidíme, že lidé brali toto fyzické bytí tak - všechny jejich duše to tak dělaly - jako návštěvu ve světě, kde nějakou dobu prodlévají, který však je jiný než jejich vlastní domov.

Něco však bylo v atlantických časech zvláštností života mezi smrtí a novým zrozením, o čem si dnešní člověk může těžko udělat představu, poněvadž ji úplně ztratil. Ona schopnost říkat si „já“, cítit se jako samostatná bytost, cítit se jako „já“, což je pro dnešního člověka bytostné, to se atlant'anova zcela ztratilo při opuštění fyzického světa. Když se pohyboval vzhůru do duchovního světa, ať ve spánku nebo vysokou měrou během života mezi smrtí a novým zrozením, tu místo vědomí já, „jsem sebevědomá bytost“, „jsem v sobě“, nastoupilo vědomí: „Jsem ukryt ve vyšších bytostech“, téměř se „nořím do života těchto vyšších bytostí“. Člověk se cítil zajedno s vyššími bytostmi a v tom pocitu splynutí cítil nekonečnou blaženost v této věčnosti. A tak jeho blaženost rostla stále více, čím dále se vzdaloval od vědomí fyzicky smyslového bytí. Byl to oblažující život, čím dále jdeme v čase zpět. A už často jsme slyšeli, v čem spočívá smysl vývoje lidstva v zemském bytí. Spočívá v tom, že je člověk stále více zaplétán do fyzického bytí na naší Zemi. Zatímco se člověk atlantské doby cítil docela doma ve spánkovém vědomí ve věčnosti, cítil tento svět jako jasný a přátelský, bylo jeho vědomí v bytí tady ještě poloslivé. Nebylo tu žádné pravé vlastnické uchvácení fyzického těla. Když se člověk probudil, zapomněl v určitém vztahu na bohy a duchy, které prožil ve spánku, ale přece se nevrátil do fyzického vědomí tak jako dnes, když se ráno probudí. Předměty ještě neměly jasné obrysy. Pro atlant'ana to bylo vždycky tak, jako když vyjdete v mlhavém večeru a vidíte pouliční lampy obetkány všemi možnými barvami. Tak nejasné byly všechny předměty ve fyzickém světě. Vědomí fyzické roviny bylo teprve na úsvitu. Silné vědomí „já jsem“ se ještě do člověka nedostalo. Teprve ke konci posledních atlantských dob vyvíjelo se stále více lidské sebevědomí, vědomí osobnosti tou měrou, jak člověk ztrácel ve spánku ono oblažující vědomí. Člověk si postupně dobýval fyzický svět, stále více se učil používat své smysly, a tím dostávaly i předměty fyzického světa stále pevnější a určitější obrysy. Stejnou měrou, jakou si člověk dobýval fyzický svět, měnilo se však i vědomí na druhé straně v duchovním světě.

Sledovali jsme různá období poatlantské doby. Pohlédli jsme zpět do staré praindické kultury. Viděli jsme, jak si člověk natolik dobyl zevnějšek, že jej cítil jako máju, že toužil zpět do luhů staré duchovní země. Viděli jsme, jak v perské kultuře dobytí fyzické úrovně už dospělo tak daleko, že se člověk chtěl spojit s dobrými silami Ormuzda, aby přetvořil síly fyzického světa. Dále jsme viděli, jak v egyptsko-babylonsko-chaldejsko-asyrské době v umění zeměměřičství, ve zpracování půdy, nebo i ve hvězdářství našli lidé prostředky, které je dostaly dále v dobývání vnějšího světa. A konečně jsme viděli, jak řecko-latinská doba postoupila ještě dále, jak v Řecku došlo ke krásnému svazku mezi člověkem a fyzickým světem, v řeckém stavění měst nebo i v řeckém umění. A viděli jsme, jak ve čtvrtém období to osobní, co se tu poprvé objevilo, se vynořilo v římském právu. Zatímco se člověk dříve cítil skryt v celku, což bylo ještě odleskem dřívějších duchovních bytostí, cítil se Říman především jako pozemšťan. Vzešel pojem občana.

Fyzický svět byl dobyt část po části. Člověk však jej za to začal mít i rád. Sklony a sympatie člověka se spojily s fyzickým světem a stejnou měrou, jak rostla sympatie pro fyzický svět, spojilo se i vědomí člověka s fyzickými věcmi. Ale stejně tak se člověku zatemnilo vědomí věčnosti, v době mezi smrtí a novým zrozením. Onen oblažující pocit ukrytosti v bytí vyšších duchovních bytostí člověk ztratil stejnou měrou, jakou si oblíbil tento svět v průběhu a rozvoji vymožeností fyzického světa. Člověk dobýval fyzický svět stupeň po stupni, objevoval stále nové přírodní síly, vynalézal stále nové nástroje. Oblíboval si stále více tento život mezi zrozením a smrtí. Za to se zatemňovalo jeho staré soumravné jasnozření ve světě věčnosti. Nikdy úplně neustalo, ale zatemňovalo se. A zatímco si člověk dobývá fyzický svět, představují dějiny onoho světa pokles. Tento pokles je ve vztahu k vzestupu kultur, který líčíme, když pozorujeme lidi v prvních primitivních kulturních počátcích, jak si drtí obilí mezi dvěma drtíci kameny, a pak vidíme, jak stoupají od stupně ke stupni, jak dělají první objevy, vyrábějí si a učí se používat nástroje, a jak v průběhu času stále postupují vpřed. Život na

fyzické úrovni je stále bohatší. Člověk se učí stavět gigantické stavby. Avšak když tak líčíme dějiny, egyptsko-babylonsko-chaldejsko-asyrskou dobu, řecko-římskou dobu až do naší doby, musíme ovšem udělat mezník, chceme-li líčit kulturně dějinný postup. Stejně bychom museli líčit cestu poklesu spojení mezi vyššími bohy a tím, jak člověk mohl být společníkem bohům, co dělal ve smyslu duchovního světa a uvnitř duchovního světa. A vidíme, jak v pozdějších dobách člověk stále více ztrácí své spojení s duchovnými světy a své duchovní schopnosti. Museli bychom psát stejně tak dějiny poklesu věčnosti pro lidi, jako můžeme psát pro zdejší svět dějiny rozmachu, pokračujícího dobývání fyzického světa. Tak se takřkajíc doplňují duchovní svět a fyzický svět, nebo ještě lépe řečeno: vzájemně se podmiňují.

Existuje - jak ovšem víte i vy - vztah mezi tímto duchovým světem a naším fyzickým světem. Vždyť se často mluvilo o velkých zprostředkovatelích mezi duchovým světem a fyzickým světem, o zasvěcencích, o těch, kdož jsou sice vtělení ve fyzickém těle, ale svými dušemi vyčnívají do duchovního světa mezi zrozením a smrtí, kde je jinak člověk úplně uzavřen před duchovým světem, kteří mohou i teď získávat zkušenosti v duchovém světě, mohou se do duchovního světa vžívat. Co byli pro člověka, tyto větší či menší poslové duchového světa, když mluvíme o jeho vrcholech, dejme tomu o starých svátých říších Indů, o Buddhovi, Hermovi, Zarathustrovi, Mojžíšovi nebo všech těch, kteří byli ve starších časech velkými božími poslyš. Mluvíme-li o všech těch, kteří byli božími nebo duchovními posly pro lidi, čím byli ve vztahu k poměru mezi fyzickým a duchovým světem - Během jejich zasvěcení a díky jejich zasvěcení prožívali poměry duchového světa. Mohli vidět nejen svými fyzickými očima a vnímat svým fyzickým rozumem, co se děje zde ve fyzickém světě, ale mohli svou vystupňovanou schopností vnímání vnímat i to, co se děje v duchovém světě. Zasvěcenec nežije jen na fyzické úrovni s lidmi, ale může i sledovat, co dělají mrtví v době mezi smrtí a novým zrozením. Jsou mu tak povědomí jako lidé na fyzické úrovni. Z toho vidíte, že všechno, co se vypráví jako okultní dějiny, plyne právě ze zážitků zasvěcenců.

Důležitý obrat, i pro dějiny, jichž jsme se teď dotkli, nastal na Zemi příchodem Krista. A dostaneme obraz o pokroku dějin na onom světě, když se zeptáme, jaký význam má čin Kristův na Zemi. Jaký význam má mystérium na Golgotě pro dějiny věčnosti?

Na různých místech jsem mohl v četných přednáškách poukázat na převratný význam události na Golgotě pro vývoj dějin na fyzické úrovni. Zeptejme se teď: jak se jeví událost na Golgotě, pozorujeme-li ji z perspektivy věčnosti? Na tuto otázku si odpovíme, když vezmeme v úvahu dobu vývoje ve věčnosti, kdy lidé vystoupili nejvíce na fyzickou úroveň, kdy se vědomí osobnosti nej silněji vyvinulo: dobu řecko-latinskou. To je i časový bod zjevení Ježíše Krista na zemi. Na jedné straně nejintenzivnější uvědomění si sebe, nejintenzivnější radost ze smyslového světa, na druhé straně nej silnější, nejmocnější volání po věčnosti v události na Golgotě a největší čin, překonání smrti životem, jak se to v události na Golgotě projevuje. Tyto dvě věci naprosto splývají, vezmeme-li v úvahu fyzický svět. V řecké době opravdu byla veliká radost a vystupňovaná záliba ve vnějším bytí. Jen takoví lidé mohli vytvořit ony nádherné řecké chrámy, v nichž, jak vám bylo vyličen, bydleli sami bohové. Jen tyto lidé, kteří takto stáli ve fyzickém světě, mohli vytvořit ona umělecká sochařská díla, v nichž se projevilo tak nádherné zasnoubení ducha s hmotou. K tomu patřila radost a záliba ve fyzické rovině. To se vyvíjelo nejprve pozvolna a cítíme přímo pokrok v dějinách, když srovnáme vstup Reka do fyzického světa se vznešeným světovým názorem, který přijali lidé poatlantské kultury od svých svátých říšů. Ti neměli žádný zájem na fyzickém světě, cítili se doma v duchovním světě, s pocitem blaha vzhlíželi ještě vzhůru do světa ducha, kterého se snažili dosáhnout pomocí nauk a cvičení, která jim dali svatí říšiové. Mezi tímto opovrhováním smyslovou radostí až k největší radosti ze smyslového

světa v řecko-latinské době leží velký kus lidských dějin - až k onomu okamžiku, kdy se uskutečnil onen svazek mezi duchem a smyslovým světem, v němž si oba přišli ke svým právům.

Co však bylo protějškem dobytí fyzické úrovně v řecko-latinské době v duchovním světě? Kdo může nahlédnout do duchového světa, ten ví, že to není pověst, ale že to je skutečně pravda, co říkají řečtí básníci o těch, kteří byli nejlepšími lidmi jejich kultury. Jak se cítili v duchovním světě ti, kdo své sympatie upínali k fyzickému světu? Odpovídá úplně pravdě, když se takovému člověku vloží do úst slova: „Raději být žebrákem na tomto světě, než králem v říši stínů!“ Nejtemnější, nej slabší stav vědomí nastal právě v této době mezi smrtí a novým zrozením. Při všech sympatiích pro fyzický svět nechápal člověk bytí ve věčném světě. Připadalo mu, jako kdyby všechno ztratil, a duchovní svět se mu zdál bezcenný. Stejnou měrou, jak rostla sympatie k fyzickému světu, cítili se řečtí hrdinové ztraceni na druhé straně v duchovním světě. A takový Agamemnón, takový Achilles se cítili jako vymačkané bytosti, jako nic v této říši stínů. Ovšem mezitím byly doby - neboť souvislost s duchovým světem se nikdy zcela neztratila - kdy i tito lidé mohli žít s duchovými bytostmi a duchovními činnostmi. Ale stav vědomí, který byl právě naznačen, definitivně existoval. Tak máme dějiny věčného světa, dějiny úpadku, jako máme dějiny rozmachu pro tento pozemský svět.

Lidé, kteří byli zváni božími nebo duchovními posly, měli stále možnost, přecházet sem tam, z jednoho světa do druhého. Zkusme si v naší době ujasnit, čím byli tito duchovní poslové pro lidi v dobách před Kristem. Byli to ti, kteří mohli říci ze zkušenosti v duchovém světě starému světu, jaké to vlastně je v duchovém světě. Ovšemže prožívali i tam na druhé straně vyhaslé vědomí fyzických pozemšťanů, zato však i celý duchový svět v jeho skvělé plnosti. A pozemšťanům mohli přinést zprávu, že existuje duchovní svět, a říci jim, jak vypadá. Mohli dosvědčit tento duchovní svět. To bylo v těchto dobách zcela zvláště důležité, kdy lidé na fyzické úrovni stále více vycházeli se svými zájmy na fyzickou úroveň. A čím více lidé zemi dobývali, čím více se vžívala radost a sympatie ve vztahu k fyzickému světu, tím více museli boží poslové také zdůrazňovat, že tu je duchovní svět. Mohli stále říkat toto: Víte o zemi to a ono. Ale je i duchovní svět. Toto a ono je třeba vám říci o duchovním světě! Zkrátka, celé tablo duchovního světa bylo božími posly lidem odhaleno. Lidé je znali v nej různějších náboženstvích. Avšak vždycky, když takřikajíc tito boží poslové přešli sem po svém zasvěcení nebo jinak po návštěvě v duchovním světě, tu mohli s sebou pro fyzický svět, který byl ovšem neustále hezčí a hezčí pro fyzický život, přinést obcerstvení a šetření z duchovního světa, něco o jeho pokladech. Přinášeli plody duchovního života do fyzického života. Vždycky to bylo tak, že tím, co boží poslové lidem přinesli, byli oni uváděni k duchu. Svět lyzična zde na zemi božími posly a jejich poselstvími získával. Stejnou měrou však plodně nemohli tito boží poslové působit pro věčný svět. Můžete si to představit takto: Když zasvěcenec, boží posel přejde do věčného světa, jsou mu tam bytosti stejnými společníky jako bytosti ve fyzickém světě. Může k nim mluvit a obeznamovat je s tím, co se děje ve fyzickém světě. Ale čím více se blížíme řecko-latinskému období, tím méněcenného mohl zasvěcenec poskytnout duším na věčnosti, když přešel ze Země na věčnost. Příliš totiž cítili ztrátu toho, na čem ve fyzickém světě lpěli. Nebylo pro ně cenné nic z toho, co jim mohl zasvěcenec vypravovat. Tak bylo v dobách před Kristem nejvyšší měrou plodné to, co přinášeli zasvěcenci jako svá poselství lidem ve fyzickém světě, a tak bylo pro duchovní svět neplodné, co sem mohli zesnulým přinést z fyzického světa. Buddha, Hermés, Zarathustra, ať přinášeli sebevětší poselství lidem fyzického světa, tím méně toho mohli na druhé straně dosáhnout. Mohli totiž přenášet na věčnost málo potěšitelná, málo oživující poselství.

Spojme teď to, co se stalo prostřednictvím Krista pro věčnost, čemuž právě takřikajíc v době nejhlubší dekadence, když líčíme okultní dějiny, v řecko-latinské době tak bylo, spojme to s tím, co se

událo předtím prostřednictvím zasvěcenců. Víme, co znamená událost na Golgotě pro pozemské dějiny. Víme, že je to přemožení pozemské smrti životem ducha, přemožení veškeré smrti ve vývoji Země. I když se dneska nemůžeme zabývat vším, co mystérium na Golgotě . znamená, přece to můžeme shrnout několika slovy: Znamená to konečný a nezvratný důkaz skutečnosti, že život přemáhá smrt. A na Golgotě zvítězil život nad smrtí, duch položil zárodek ke konečnému překonání hmoty! Co evangelium vypráví o oné návštěvě, kterou Kristus po události na Golgotě vykonal v podsvětí u zemřelých, to není legenda nebo symbol. Okultní bádání vám ukazuje, že to je pravda. Stejně tak je pravda to, jak Kristus putoval mezi lidmi v posledních třech letech Ježíšova života, stejně tak se mohli zemřelí těšit z jeho návštěvy. Bezprostředně po události na Golgotě se zjevil mrtvým zemřelým duším. To je okultní pravda. A teď jim mohl říci, že tam ve fyzickém světě duch nezvratně zvítězil nad hmotou. To byl ve věčném světě pro zesnulé duše plamen světla, který zasáhl jakoby duchovně elektricky a podnítl odumřelé vědomí řecko-latinské doby o věčnosti, začínaje zcela novou fází pro lidi mezi smrtí a novým zrozením. Tak bylo od oné doby stále jasnější a jasnější vědomí lidí mezi smrtí a novým zrozením.

Tak můžeme při líčení dějin doplnit údaje o současných poměrech tím, co je třeba říci o kamaloece a životě v devachanu, a musíme poukázat na to, že příchodem Krista na Zemi začíná úplně nová fáze pro život na věčnosti, že plod toho, co Kristus vykonal pro vývoj Země, se rozvíjí v radikální změně života ve věčnosti. Tato Kristova návštěva ve věčnosti znamená osvěžení života na věčnosti mezi smrtí a novým zrozením. Od té doby se zesnuli, kteří se v tomto důležitém okamžiku řecko-latinské doby, přes veškerou radost z fyzického světa, pocítovali jako stíny, takže raději chtěli být žebráky na tomto světě než králi v říši stínů, cítí stále více zdomácnějí na věčnosti. A od té doby je tomu tak, že lidé vrůstají stále více do duchovního světa, a tím nastalo období vzestupu, rozkvětu v duchovém světě.

Tak jsme se dotkli události na Golgotě z hlediska druhého světa - i když jen úryvkovitě - a současně poukázali na to, že jsou stejně tak dějiny duchového světa jako jsou dějiny pro fyzický svět. A teprve tím, že probádáme tyto skutečné vztahy mezi fyzickým světem a duchovním světem, bude v lidském životě jeden svět plodný i pro druhý svět. Budeme moci stále vidět, co získáme pro pozorování lidského života na Zemi, když si před sebe postavíme pravdivé vlastnosti duchového světa.